

Transformacja energetyczna – oczekiwania i postulaty

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2020/21

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

SPIS TREŚCI

Postrzeganie zmian klimatu	2
Kiedy neutralność klimatyczna?	4
Postawy wobec transformacji energetycznej	6
Poparcie dla energetyki wiatrowej.....	14

Jednym z największych wyzwań współczesnego świata na najbliższe dziesięciolecia jest zapobieganie zmianom klimatycznym. Przyjęte w grudniu 2015 roku Porozumienie paryskie, którego sygnatariuszami jest blisko 190 państw, zakłada „ograniczenie wzrostu średniej temperatury globalnej do poziomu znacznie niższego niż 2°C powyżej poziomu przedindustrialnego oraz podejmowanie wysiłków mających na celu ograniczenie wzrostu temperatury do 1,5°C powyżej poziomu przedindustrialnego, uznając, że to znacząco zmniejszy ryzyka związane ze zmianami klimatu i ich skutki”¹. Realizacja tego celu oznacza konieczność redukcji emisji gazów cieplarnianych, w tym dwutlenku węgla, m.in. poprzez ograniczenie spalania paliw kopalnych. W Europejskim Zielonym Ładzie (European Green Deal) zapisano, że unijna gospodarka ma w 2050 roku osiągnąć zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto². Zgodnie z planami udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii do 2020 roku miał wynieść w całej UE 20%, zaś w 2030 roku – 32%. Każde państwo przedstawia własne plany i wyznacza szczegółowe cele dotyczące transformacji energetycznej – Polska zamierzała zwiększyć udział OZE w finalnym zużyciu energii brutto na koniec 2020 roku do 15%, ale osiągnięcie tego celu w tym terminie stoi pod znakiem zapytania (w 2019 wskaźnik ten kształtował się na poziomie 12,18%)³. Polska zobowiązała się do roku 2030 zwiększyć do 21–23% udział OZE w finalnym zużyciu energii brutto oraz do redukcji do 56–60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej⁴. W „Polityce energetycznej Polski do 2040 roku” założono z kolei wzrost udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto na poziomie co najmniej 23% w 2030 roku oraz nie większy niż 56-procentowy udział węgla w wytwarzaniu energii elektrycznej⁵.

Unijna strategia transformacji energetycznej zakłada kompromis między celami środowiskowymi, gospodarczymi i społecznymi. Budowie zrównoważonej gospodarki ma zatem towarzyszyć przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu, aby najbiedniejsi nie ponosili kosztów transformacji. Innym celem jest łagodzenie skutków przemian dla regionów górniczych.

Kwestie stostunku do zmian klimatu i – przede wszystkim – oczekiwań dotyczących dokonującej się transformacji energetycznej poruszyliśmy w naszym ostatnim sondażu⁶.

¹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A1019\(01\)&from=PL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A1019(01)&from=PL)

² https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0016.02/DOC_1&format=PDF

³ https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5485/10/3/1/energia_ze_zrodel_odnawialnych_w_2019.pdf

⁴ Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030, <https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke>

⁵ <https://www.gov.pl/attachment/3209a8bb-d621-4d41-9140-53c4692e9ed8>

⁶ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (372) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiadającym od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiadającym od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankietę miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 6 do 16 maja 2021 roku na próbie liczącej 1163 osoby (w tym: 54,8% metodą CAPI, 30,0% – CATI i 15,2% – CAWI).

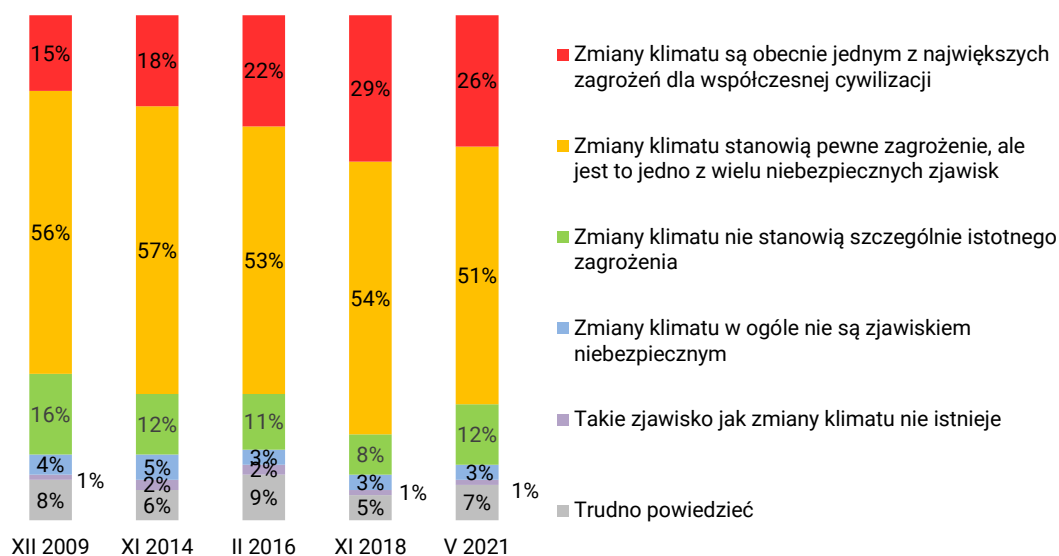
CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

POSTRZEGANIE ZMIAN KLIMATU

Zdecydowana większość Polaków (77%) postrzega zmiany klimatu jako zagrożenie, przy czym ponad połowa (51%) uważa, że jest to tylko jedno z wielu niebezpiecznych zjawisk. Nieco więcej niż co czwarta osoba (26%) sądzi, że zmiany klimatu są jednym z największych zagrożeń dla współczesnej cywilizacji. Tylko nieliczni badani kwestionują zagrożenie związane ze zmianami klimatu (3%) lub w ogóle negują to zjawisko (1%).

CBOS

RYS. 1. Jaka jest Pana(i) osobista opinia na temat zmian klimatu? Które z poniższych stwierdzeń najlepiej odzwierciedla Pana(i) pogląd na tę kwestię?

Badania CBOS z lat 2009–2018 pokazywały rosnącą świadomość niebezpieczeństw wynikających ze zmian klimatu. Obecnie odczuwalna waga tego problemu nieco się zmniejszyła. Być może stało się to za sprawą trwającej pandemii, która zmieniła hierarchię postrzeganych zagrożeń cywilizacyjnych wysuwając na pierwszy plan problemy z nią związane (i ewentualnymi kolejnymi epidemiami).

Spośród cech społeczno-demograficznych stosunek do zmian klimatycznych najsilniej określa wielkość miejsca zamieszkania. Wagę tego problemu zdecydowanie najczęściej podkreślają badani z największych miast, liczących co najmniej pół miliona mieszkańców – niemal połowa z nich (48%) twierdzi, że zmiany klimatu stanowią obecnie jedno z największych niebezpieczeństw dla współczesnej cywilizacji, a ogółem 91% z nich uważa je za zagrożenie. Perspektywa zmian klimatycznych stosunkowo najmniej niepokoi mieszkańców wsi: zagrożenia z nimi związane dostrzega ogółem 71% z nich. Wśród rolników zmiany klimatu uznaje za niebezpieczne łącznie 59%, a spora ich część uważa, że nie stanowią one istotnego zagrożenia (23%) bądź twierdzi, że w ogóle nie są one zjawiskiem niebezpiecznym (13%).

Stosunek do tej kwestii wiąże się także z wykształceniem. Jako zagrożenie postrzega je ogółem 88% badanych z wykształceniem wyższym, w tym 33% zalicza je do największych zagrożeń dla współczesnej cywilizacji. Rzadziej zjawisko to budzi niepokój u osób z wykształceniem podstawowym (ogółem 65%) i zasadniczym zawodowym (68%).

Istotne znaczenie dla postrzegania zmian klimatycznych ma orientacja polityczna. Jako jedno z największych zagrożeń cywilizacyjnych określa je 41% ankietowanych deklarujących lewicowe poglądy polityczne, a jako istotne zagrożenie łącznie 86%. Wśród identyfikujących się z prawicą odsetki te są znacznie niższe (odpowiednio 16% i 73%).

Elektoraty różnią się pod względem stosunku do zmian klimatu: wyborcy Lewicy, Koalicji Obywatelskiej i Polski 2050 Szymona Hołowni postrzegają je jako poważniejsze zagrożenie niż sympatycy Prawa i Sprawiedliwości (i jego koalicjantów) oraz Konfederacji.

TABELA 1

Potencjalne elektoraty	Jaka jest Pana(i) osobista opinia na temat zmian klimatu? Które z poniższych stwierdzeń najlepiej odzwierciedla Pana(i) pogląd na tę kwestię?					
	Zmiany klimatu są obecnie jednym z największych zagrożeń dla współczesnej cywilizacji	Zmiany klimatu stanowią pewne zagrożenie, ale jest to jedno z wielu niebezpiecznych zjawisk	Zmiany klimatu nie stanowią szczególnie istotnego zagrożenia	Zmiany klimatu w ogóle nie są zjawiskiem niebezpiecznym	Takie zjawisko jak zmiany klimatu nie istnieje	Trudno powiedzieć
	w procentach					
Lewica (Nowa Lewica – dawnej SLD, Wiosna, Lewica Razem)	56	41	1	0	0	2
Koalicja Obywatelska (PO, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni)	45	50	3	0	0	2
Polska 2050 Szymona Hołowni	42	50	3	3	1	1
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem)	15	56	18	3	1	7
Konfederacja Wolność i Niepodległość (KORWiN, Ruch Narodowy, Braun)	10	55	23	4	4	4

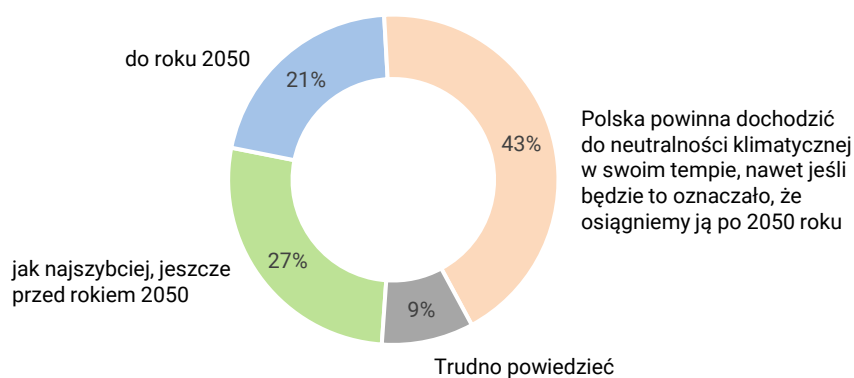
KIEDY NEUTRALNOŚĆ KLIMATYCZNA?

Jak wspomniano we wstępie, zgodnie z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu Unia Europejska do 2050 roku ma osiągnąć neutralność klimatyczną. Niektóre państwa europejskie zapowiedziały, że równowagę między emisjami gazów cieplarnianych a pochłanianiem ich z atmosfery osiągną wcześniej, np. Finlandia planuje osiągnąć neutralność klimatyczną już w 2035 roku, Austria w 2040 roku, a Szwecja w roku 2045.

Opinie Polaków w kwestii tempa dochodzenia naszego kraju do tego celu są podzielone. Blisko połowa badanych (ogółem 48%) uważa, że Polska powinna osiągnąć neutralność klimatyczną do 2050 roku, w tym 27% ogółu twierdzi, że powinna to zrobić jak najszybciej – jeszcze przed wyznaczoną datą. Niewiele mniejszy odsetek (43%) jest jednak zdania, że Polska powinna dążyć do neutralności klimatycznej w swoim tempie, nawet jeśli będzie to oznaczało, że osiągniemy ten cel później.

CBOS

RYS. 2. Do 2050 roku państwa Unii Europejskiej mają osiągnąć neutralność klimatyczną: ograniczyć emisję gazów cieplarnianych, które przyczyniają się do ocieplania klimatu, w tym dwutlenku węgla. Czy Polska powinna dążyć, aby osiągnąć ten cel:

Postulaty dotyczące polityki klimatycznej wiążą się ze stosunkiem do zmian klimatu. Im większe postrzegane zagrożenie związane z ocieplaniem się klimatu, tym deklarowana jest pilniejsza potrzeba osiągnięcia neutralności klimatycznej.

TABELA 2

Jaka jest Pana(i) osobista opinia na temat zmian klimatu? Które z poniższych stwierdzeń najlepiej odzwierciedla Pana(i) pogląd na tę kwestię?	Do 2050 roku państwa Unii Europejskiej mają osiągnąć neutralność klimatyczną: ograniczyć emisję gazów cieplarnianych, które przyczyniają się do ocieplania klimatu, w tym dwutlenku węgla. Czy Polska powinna dążyć, aby osiągnąć ten cel:			
	jak najszybciej, jeszcze przed rokiem 2050	do roku 2050	Polska powinna dochodzić do neutralności klimatycznej w swoim tempie, nawet jeśli będzie to oznaczało, że osiągniemy ją po roku 2050	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Zmiany klimatu są obecnie jednym z największych zagrożeń dla współczesnej cywilizacji	55	20	21	4
Zmiany klimatu stanowią pewne zagrożenie, ale jest to jedno z wielu niebezpiecznych zjawisk	22	26	45	7
Zmiany klimatu nie stanowią szczególnie istotnego zagrożenia	10	10	70	10
Zmiany klimatu w ogóle nie są zjawiskiem niebezpiecznym	8	8	76	8
Takie zjawisko jak zmiany klimatu nie istnieje	0	0	75	25

Do grup społeczno-demograficznych najczęściej postulujących przyspieszenie realizacji celu, jakim jest neutralność klimatyczna i osiągnięcie jej jeszcze przed rokiem 2050, należą mieszkańcy największych miast (44%), osoby najlepiej wykształcone i sytuowane (36% badanych z wykształceniem wyższym, 39% ankietowanych o miesięcznych dochodach *per capita* co najmniej 3000 zł, 39% przedstawicieli kadry kierowniczej i specjalistów) oraz ludzie młodzi – do 24 roku życia (38%), w tym uczniowie i studenci (39%). Dochodzenie do neutralności klimatycznej we własnym tempie częściej niż przeciętnie preferują mieszkańcy wsi (52%), zwłaszcza rolnicy (71%), badani z wykształceniem zasadniczym zawodowym (51%) i robotnicy wykwalifikowani (53%).

Kwestia ta budzi kontrowersje wśród zwolenników różnych opcji polityczno-ideowych i – co za tym idzie – w elektoratach. O ile ponad połowa badanych deklarujących prawicowe poglądy polityczne (56%) jest zdania, że nie powinniśmy spieszyć się z osiągnięciem neutralności klimatycznej, o tyle ponad dwie piąte ankietowanych identyfikujących się z lewicą (42%) chciałoby, aby stało się to jak najszybciej, jeszcze przed wyznaczonym terminem. Za dochodzeniem do neutralności klimatycznej we własnym tempie opowiada się większość zdeklarowanych wyborców Prawa i Sprawiedliwości oraz Konfederacji. Na przeciwnym biegunie znajdują się sympatycy Lewicy oraz Koalicji Obywatelskiej optujący za jak najszybszym osiągnięciem zerowych emisji netto.

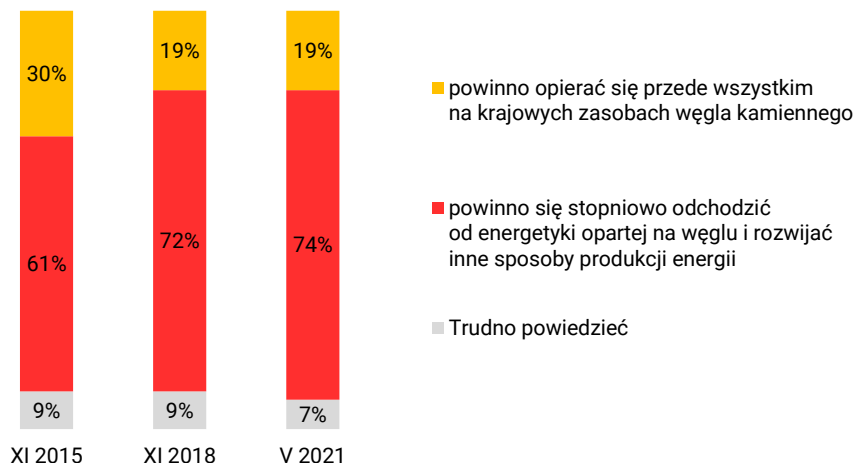
TABELA 3

Potencjalne elektoraty	Do 2050 roku państwa Unii Europejskiej mają osiągnąć neutralność klimatyczną: ograniczyć emisję gazów cieplarnianych, które przyczyniają się do ocieplania klimatu, w tym dwutlenku węgla. Czy Polska powinna dążyć, aby osiągnąć ten cel:			
	jak najszybciej, jeszcze przed rokiem 2050	do roku 2050	Polska powinna dochodzić do neutralności klimatycznej w swoim tempie, nawet jeśli będzie to oznaczało, że osiągniemy ją po roku 2050	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Lewica (Nowa Lewica – dawnej SLD, Wiosna, Lewica Razem)	62	22	14	2
Koalicja Obywatelska (PO, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni)	52	30	16	2
Polska 2050 Szymona Hołowni	37	29	30	4
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem)	13	18	59	10
Konfederacja Wolność i Niepodległość (KORWiN, Ruch Narodowy, Braun)	12	10	69	9

POSTAWY WOBEC TRANSFORMACJI ENERGETYCZNEJ

Ogólnie rzecz biorąc Polacy rozumieją i akceptują potrzebę transformacji energetycznej – odchodzenie od węgla na rzecz bardziej ekologicznych sposobów produkcji energii. Stopniową rezygnację z energetyki opartej na węglu popiera blisko trzy czwarte badanych (74%). Niespełna co piąty ankietowany (19%) uważa, że wytwarzanie energii powinno opierać się głównie na krajowych zasobach węgla kamiennego. Podobny rozkład opinii w tej kwestii uzyskaliśmy w badaniu z roku 2018, chociaż wówczas pytaliśmy o zmiany w perspektywie 20–30 lat.

RYS. 3. Obecnie podstawowym surowcem energetycznym w Polsce jest węgiel kamienny. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższych 10–20 lat wytwarzanie energii w Polsce*:

* W latach 2015–2018 pytaliśmy o zmiany w perspektywie 20–30 lat

Akceptacja odchodzenia od węgla przeważa we wszystkich grupach społeczno-demograficznych. Pod tym postulatem najliczniej podpisują się mieszkańcy największych miast (90%), osoby najlepiej wykształcone i sytuowane (86% badanych z wykształceniem wyższym, 91% ankietowanych o miesięcznych dochodach co najmniej 3000 zł na osobę, 81% o miesięcznych dochodach od 2000 zł do 2999 zł na osobę). Nieco więcej niż przeciętnie zwolenników energetyki węglowej jest wśród mieszkańców wsi (26%, w tym 29% wśród rolników), badanych z wykształceniem podstawowym (29%) i zasadniczym zawodowym (25%), osób gorzej sytuowanych: o miesięcznych dochodach *per capita* poniżej 1500 zł (27%) i – przede wszystkim – wśród ankietowanych źle oceniających swoje warunki materialne (33%).

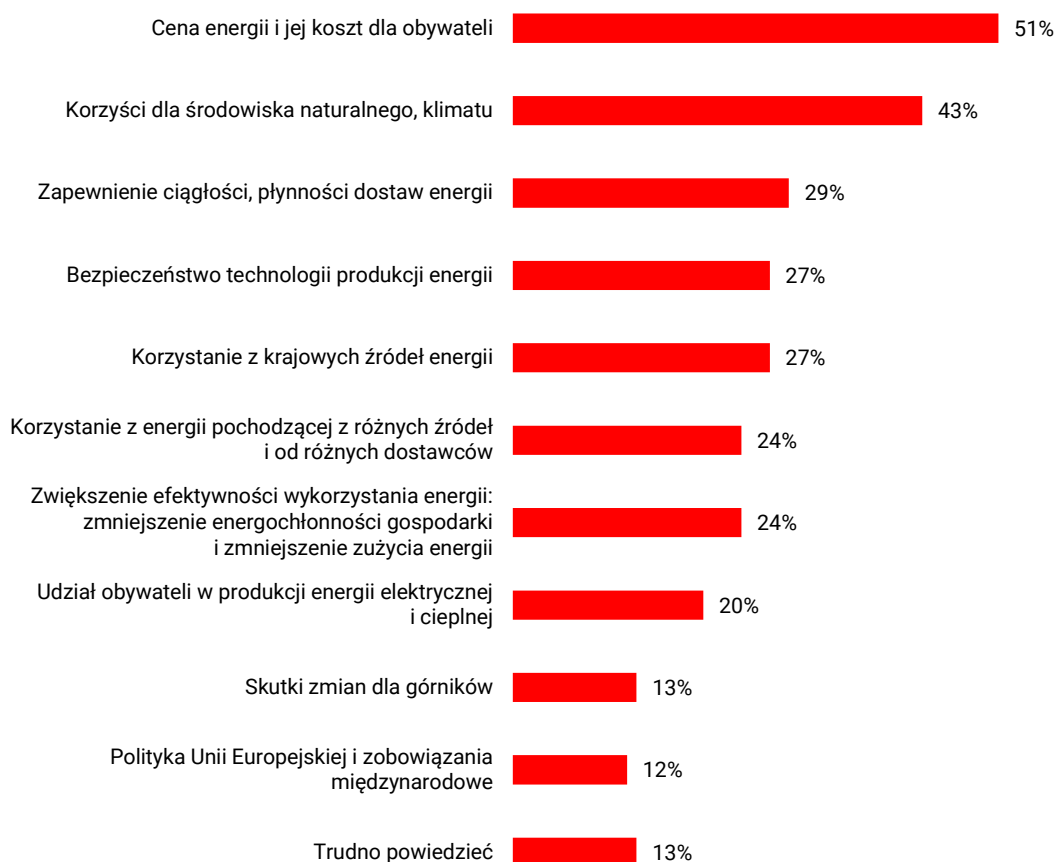
Opinie w tej kwestii wiążą się do pewnego stopnia z orientacją polityczną i partyjną. Choć zwolennicy transformacji energetycznej dominują niezależnie od opcji politycznej i partyjnej, to jej przeciwnicy są nieco liczniej niż przeciętnie reprezentowani przez badanych deklarujących prawicowe poglądy polityczne (27%), indyferentnych politycznie (26%), wśród sympatyków Prawa i Sprawiedliwości (27%) oraz Konfederacji (33%).

Aby lepiej poznać sposób myślenia Polaków o transformacji energetycznej, motywy stojące za stosunkiem do tego procesu, obawy i nadzieje z nim związane, zapytaliśmy respondentów o to, czym należy kierować się wprowadzając zmiany w wytwarzaniu i korzystaniu z energii. Dwie główne przesłanki, które – jak wynika z uzyskanych deklaracji – należy brać pod uwagę, to cena energii i jej koszt dla obywateli (51% wskazań) oraz korzyści dla środowiska naturalnego (43%). Spośród pozostałych kwestii stosunkowo najwięcej osób zwróciło uwagę na potrzebę zapewnienia ciągłości dostaw energii (29%). Niewiele mniej do priorytetów zaliczyło bezpieczeństwo technologii produkcji

energii i korzystanie z krajowych źródeł wytwarzania energii (po 27%). Na tle wszystkich wymienionych spraw stosunkowo najmniej ważnymi przesłankami wprowadzanych zmian wydają się z – jednej strony – polityka Unii Europejskiej i zobowiązania międzynarodowe (12%), z drugiej – skutki transformacji dla górników (13%).

CBOS

RYS. 4. Co przede wszystkim trzeba brać pod uwagę wprowadzając zmiany w wytwarzaniu i korzystaniu z energii, tak aby ograniczyć emisję gazów cieplarnianych?

Cena energii i jej koszt dla obywateli mają priorytetowe znaczenie dla większości grup społeczno-demograficznych. Korzyści dla środowiska naturalnego na pierwszym miejscu stawiają przede wszystkim mieszkańcy największych miast (65%), ale także miast średniej wielkości (50%), badani z wykształceniem wyższym (53%), osoby najlepiej sytuowane – o miesięcznych dochodach *per capita* od 3000 zł wzwyż (58%), a także ludzie młodzi – do 24 roku życia (54%).

W nieco odmienny sposób o problemach związanych z transformacją energetyczną myślą badani o prawicowej i lewicowej orientacji politycznej. Ankietowani deklarujący prawicowe poglądy chcieliby, aby zmiany w energetyce uwzględniały przede wszystkim koszt energii i jej cenę dla obywateli (53%), a w dalszej kolejności korzyści dla środowiska (36%), korzystanie z krajowych

źródeł energii (34%) oraz zapewnienie płynności w dostawach (31%). Badani identyfikujący się z lewicą za priorytetowe uznają korzyści dla środowiska (60%), a w dalszej kolejności koszt energii dla obywateli (51%) oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii poprzez zmniejszenie energochłonności gospodarki i ograniczanie zużycia energii (38%). Różnice te znajdują odzwierciedlenie w poglądach elektoratów. Wyborcy Prawa i Sprawiedliwości myśląc o transformacji energetycznej biorą pod uwagę przede wszystkim koszt energii dla obywateli (52%), ważne są dla nich także: korzystanie z krajowych źródeł (36%), korzyści dla środowiska naturalnego (35%) oraz zapewnienie ciągłości dostaw (32%). Zwolennicy Koalicji Obywatelskiej na pierwszym miejscu stawiają korzyści dla środowiska (56%), cenę energii (41%) i porównywalnie często: zwiększenie efektywności energetycznej (33%), bezpieczeństwo technologii produkcji energii (32%), dywersyfikację źródeł energii (31%), ciągłość dostaw (31%) oraz udział obywateli w produkcji energii (30%). Sympatycy Lewicy najbardziej jednoznacznie wskazują na priorytetowe znaczenie poprawy stanu środowiska naturalnego (74%). Dalej za ważne uznają: zwiększenie efektywności energetycznej (42%), koszt energii dla obywateli (41%) oraz bezpieczeństwo technologii jej produkcji (32%). Potencjalni wyborcy Polski 2050 Szymona Hołowni myśląc o zmianach w produkcji i korzystaniu z energii, podobnie jak ogół społeczeństwa, biorą pod uwagę przede wszystkim jej koszt dla obywateli (59%), a w drugiej kolejności korzyści dla środowiska naturalnego (46%). Istotne znaczenie ma dla nich także zwiększenie efektywności energetycznej (36%), bezpieczeństwo technologii produkcji energii (31%) oraz korzystanie z krajowych źródeł energii (31%). Zwolennicy Konfederacji na pierwszym miejscu stawiają koszt energii dla obywateli (59%). Ważne są dla nich także: ciągłość dostaw (39%), poprawa stanu środowiska naturalnego (36%) oraz korzystanie z krajowych źródeł energii (31%).

Choć udział węgla w miksie energetycznym w Polsce maleje, to nadal energia w naszym kraju jest produkowana głównie z niego. W 2020 roku ogółem 70% energii elektrycznej pochodziło z węgla, 18% z OZE, a 10% z gazu ziemnego⁷. Polski model transformacji energetycznej zakłada dalsze odchodzenie od węgla na rzecz rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz rozwój energetyki jądrowej. Paliwem pomostowym ma być gaz, który jest źródłem mniejszej emisji dwutlenku węgla niż węgiel⁸. Założenia i plany dotyczące transformacji energetycznej chcieliśmy zestawić ze społecznymi oczekiwaniami i wyobrażeniami dotyczącymi zmian w wytwarzaniu energii. Zapytaliśmy naszych respondentów, jak – ich zdaniem – powinna wyglądać produkcja energii elektrycznej w Polsce w roku 2035 (a więc już po planowanym uruchomieniu elektrowni jądrowej) i w 2050 roku.

Deklaracje badanych pokazują, że Polacy oczekują znaczącego spadku produkcji energii z węgla już w ciągu najbliższych kilkunastu lat i rozwoju odnawialnych źródeł energii. Zgodnie z uśrednionymi oczekiwaniami w roku 2050 OZE powinny stanowić główne źródło energii elektrycznej, dostarczając

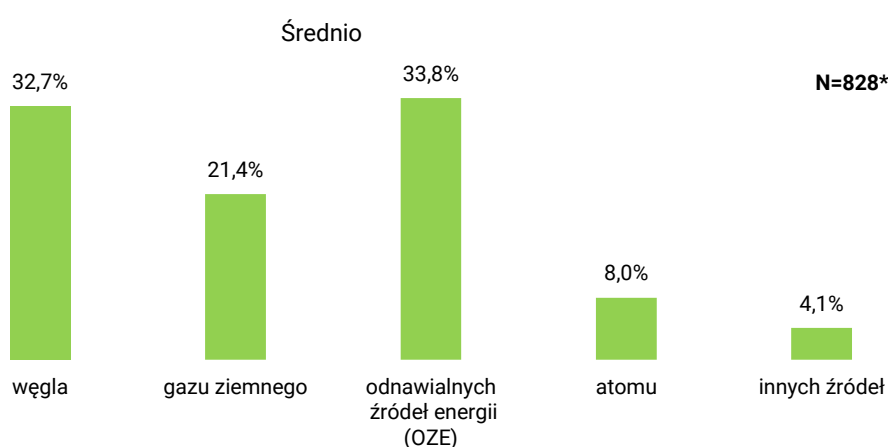
⁷ <https://wysokienapiecie.pl/35619-zrodla-energii-w-polsce-w-2020-mniej-wegla-wiecej-gazu-oze/>

⁸ <https://www.gov.pl/attachment/3209a8bb-d621-4d41-9140-53c4692e9ed8>

blisko połowę jej produkcji. Jednocześnie w ocenie ankietowanych nadal część wytwarzanej energii elektrycznej w 2050 roku powinna pochodzić z węgla. Deklaracje pokazują pewną rezerwę w podejściu do rozwoju energetyki jądrowej w Polsce. Wydaje się, że Polacy nieco bardziej obawiają się energii pozyskiwanej z atomu niż z węgla, który – mimo świadomości potrzeby dekarbonizacji – jest już oswojonym źródłem energii⁹. Stałe miejsce w systemie wytwarzania energii ma, w świadomości społecznej, gaz, który – według uśrednionych danych – powinien stanowić w przyszłości źródło około jednej piątej produkowanej energii elektrycznej.

CBOS

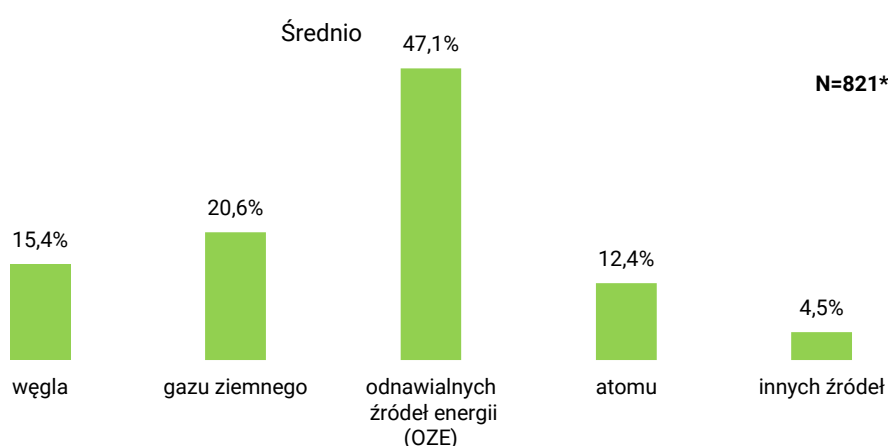
RYS. 5. Jaki procent energii elektrycznej w roku 2035 powinien być wytwarzany z:

*Pominięto osoby niepotrafiące odpowiedzieć na to pytania, stanowiły one ogółem 29% badanych

CBOS

RYS. 6. Jaki procent energii elektrycznej w roku 2050 powinien być wytwarzany z:

*Pominięto osoby niepotrafiące odpowiedzieć na to pytania, stanowiły one ogółem 29% badanych

⁹ Więcej na ten temat w komunikacie CBOS „Stosunek do energetyki jądrowej”, czerwiec 2021 (oprac. M. Feliksiak).

Sposób myślenia o przyszłości energetyki w Polsce różnicują podstawowe cechy społeczno-demograficzne, przy czym, jak pokazują analizy, zdecydowanie najczęściej kontrowersji budzi rozwój energetyki jądrowej, a stosunkowo najmniej rozbieżności wywołuje wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii. Nieco większy niż przeciętnie udział węgla w miksie energetycznym zakładają ludzie starsi (w wieku 65+), mieszkańcy wsi, badani z wykształceniem podstawowym, respondenci mający niskie i średnie dochody *per capita*. Podobnie, w nieco większym stopniu niż przeciętnie, do wykorzystywania gazu ziemnego przychylają się starsi, słabiej wykształceni i gorzej sytuowani respondenci. Rozwój energetyki jądrowej częściej niż przeciętnie popierają mężczyźni, mieszkańcy największych miast, badani o wyższym statusie społeczno-ekonomicznym, a także ludzie młodzi. Na odnawialne źródła energii szczególnie mocno liczą kobiety, nieco częściej niż przeciętnie ludzie młodzi, ale także w średnim wieku – mający od 45 do 64 lat, mieszkańcy małych i średnich miejscowości oraz największych miast, osoby z wykształceniem średnim i wyższym, a także ludzie względnie dobrze sytuowani.

TABELA 4

Cechy społeczno-demograficzne badanych		Jaki procent energii elektrycznej w roku 2035 powinien być wytwarzany z:				
		węgla	gazu ziemnego	OZE	atomu	innych źródeł
		średnio w procentach				
Płeć	Mężczyźni	34	20	31	11	4
	Kobiety	32	22	36	5	5
Wiek	18–24 lata	32	18	35	10	5
	25–34	34	19	32	11	4
	35–44	32	22	32	9	5
	45–54	31	23	36	7	3
	55–64	30	22	37	6	4
	65 lat i więcej	36	24	32	5	3
Miejsce zamieszkania	Wieś	36	22	31	7	3
	Miasto do 19 999	31	21	36	6	6
	20 000 – 99 999	30	22	37	7	3
	100 000 – 499 999	33	20	32	10	4
	500 000 i więcej mieszkańców	27	19	36	13	6
Wykształcenie	Podstawowe lub gimnazjalne	39	23	29	4	5
	Zasadnicze zawodowe	34	24	32	6	4
	Średnie	32	21	36	7	4
	Wyższe	30	19	35	12	4
Dochody na osobę	Do 999 zł	37	22	31	6	5
	Od 1000 zł do 1499 zł	37	24	33	5	2
	Od 1500 zł do 1999 zł	34	22	34	6	5
	Od 2000 zł do 2999 zł	31	22	34	8	5
	3000 zł i więcej	29	21	32	14	4

TABELA 5

Cechy społeczno-demograficzne badanych		Jaki procent energii elektrycznej w roku 2050 powinien być wytwarzany z:				
		węgla	gazu ziemnego	OZE	atomu	innych źródeł
		średnio w procentach				
Płeć	Mężczyźni	15	20	44	18	4
	Kobiety	16	21	51	7	6
Wiek	18–24 lata	15	16	47	17	5
	25–34	16	18	48	15	4
	35–44	15	20	46	13	6
	45–54	14	21	50	12	4
	55–64	13	21	50	11	5
	65 lat i więcej	19	26	43	9	3
Miejsce zamieszkania	Wieś	20	22	44	10	4
	Miasto do 19 999	15	22	49	8	6
	20 000 – 99 999	12	21	50	13	3
	100 000 – 499 999	14	19	47	15	6
	500 000 i więcej mieszkańców	7	16	50	21	6
Wykształcenie	Podstawowe lub gimnazjalne	21	27	40	6	6
	Zasadnicze zawodowe	17	23	45	11	4
	Średnie	16	21	48	11	4
	Wyższe	12	16	50	17	5
Dochody na osobę	Do 999 zł	19	22	40	10	9
	Od 1000 zł do 1499 zł	17	25	46	8	4
	Od 1500 zł do 1999 zł	20	22	44	10	5
	Od 2000 zł do 2999 zł	14	21	48	13	5
	3000 zł i więcej	9	17	49	21	4

Wyobrażenia dotyczące przyszłości energetycznej naszego kraju modyfikuje w pewnym stopniu orientacja polityczna, przy czym różnice opinii dotyczą nie tyle kierunku zmian w energetyce, ale ich tempa. Badani deklarujący lewicowe poglądy polityczne chcieliby, aby już w 2035 roku więcej produkowanej energii pochodziło z OZE niż węgla. Respondenci identyfikujący się z prawicą uważają, że powinno to nastąpić później. Jednocześnie zakładają wyraźnie większy udział węgla i gazu ziemnego w miksie energetycznym w 2050 roku niż ankietowani o orientacji lewicowej. Stosunek do rozwoju energetyki jądrowej w obu grupach jest podobny.

TABELA 6

Deklarowane poglądy polityczne	Jaki procent energii elektrycznej w roku 2035 powinien być wytwarzany z:				
	węgla	gazu ziemnego	OZE	atomu	innych źródeł
	średnio w procentach				
Lewicowe	30	19	36	10	5
Centrowe	29	24	35	8	4
Prawicowe	37	21	30	8	3
Trudno powiedzieć	35	21	34	5	6

TABELA 7

Deklarowane poglądy polityczne	Jaki procent energii elektrycznej w roku 2050 powinien być wytwarzany z:				
	węgla	gazu ziemnego	OZE	atomu	innych źródeł
	średnio w procentach				
Lewicowe	10	18	52	14	5
Centrowe	14	21	50	11	4
Prawicowe	19	22	41	14	4
Trudno powiedzieć	21	21	44	8	6

Analizując oczekiwania elektoratów dotyczące transformacji energetycznej obserwujemy dość dużą zbieżność poglądów między – z jednej strony – wyborcami Prawa i Sprawiedliwości oraz Konfederacji, z drugiej strony – zwolennikami Koalicji Obywatelskiej, Lewicy oraz Polski 2050 Szymona Hołowni. Wyborcy ugrupowań prawicowych opowiadają się za większym udziałem węgla w wytwarzaniu energii niż sympatycy pozostałych formacji. Ich zdaniem jeszcze w 2035 roku więcej energii elektrycznej wytwarzanej w naszym kraju powinno pochodzić z węgla niż OZE. Sytuacja ma się odwrócić do roku 2050. Wyborcy Konfederacji są jednocześnie bardziej przychylni rozwojowi energetyki jądrowej niż sympatycy Prawa i Sprawiedliwości. Zwolennicy rządzącej koalicji skłonni byliby stawiać raczej na pozyskiwanie energii z gazu niż z atomu. Zdeklarowani wyborcy Koalicji Obywatelskiej, Lewicy i Polski 2050 Szymona Hołowni są zdania, że największa część wytwarzanej w Polsce energii elektrycznej (około dwóch piątych) już w 2035 roku powinna pochodzić z OZE. Piętnaście lat później ponad połowa energii powinna być wg nich wytwarzana właśnie w ten sposób. Zakładają także, że stosunkowo niewielka część energii będzie wówczas pochodzić ze spalania węgla.

TABELA 8

Potencjalne elektoraty	Jaki procent energii elektrycznej w roku 2035 powinien być wytwarzany z:				
	węgla	gazu ziemnego	OZE	atomu	innych źródeł
	średnio w procentach				
Konfederacja Wolność i Niepodległość (KORWiN, Ruch Narodowy, Braun)	39	16	29	14	2
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem)	38	22	30	7	3
Lewica (Nowa Lewica – dawniej SLD, Wiosna, Lewica Razem)	26	17	38	14	5
Koalicja Obywatelska (PO, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni)	26	21	41	9	4
Polska 2050 Szymona Hołowni	28	21	37	10	4

TABELA 9

Potencjalne elektoraty	Jaki procent energii elektrycznej w roku 2050 powinien być wytwarzany z:				
	węgla	gazu ziemnego	OZE	atomu	innych źródeł
	średnio w procentach				
Konfederacja Wolność i Niepodległość (KORWiN, Ruch Narodowy, Braun)	20	15	39	23	3
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem)	19	25	41	11	4
Lewica (Nowa Lewica – dawniej SLD, Wiosna, Lewica Razem)	8	15	55	20	3
Koalicja Obywatelska (PO, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni)	8	19	55	15	3
Polska 2050 Szymona Hołowni	11	19	51	14	5

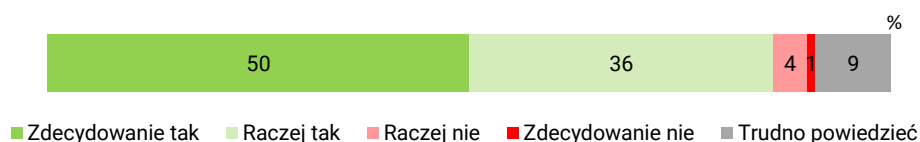
POPARCIE DLA ENERGETYKI WIATROWEJ

Wiatr jest drugim po biopaliwach stałym źródłem pozyskiwania energii z OZE w Polsce¹⁰. Jeśli chodzi o produkcję energii elektrycznej jego udział wśród odnawialnych źródeł energii jest największy (10% ogółu wytwarzanej energii elektrycznej w 2020 roku). Według Urzędu Regulacji Energetyki moc instalacji wykorzystujących energię wiatru do produkcji energii elektrycznej wyniosła na koniec ubiegłego roku 6 347,111 MW (łączna moc instalacji OZE wyniosła 9 979,176 MW)¹¹. Energetyka wiatrowa należy do najczystszych i najtańszych sposobów pozyskiwania energii, a jej rozwój jest jednym z priorytetów rządu. Polityka energetyczna Polski do 2040 roku¹² zakłada wdrożenie morskiej energetyki wiatrowej, ale także rozwój lądowych farm wiatrowych. Ich powstawanie ma ułatwić planowana nowelizacja ustawy „antywiatrakowej”, liberalizująca stosowanie tzw. zasady 10H, zgodnie z którą wiatraków nie można stawiać w odległości mniejszej niż 10-krotność wysokości wiatraka od zabudowań lub terenów chronionych. Po zmianie przepisów samorządy mogłyby podejmować decyzję o odstąpieniu od stosowania tej zasady.

Rozwój energetyki wiatrowej w Polsce nie budzi kontrowersji. Budowę morskich farm wiatrowych popiera ogółem 86% badanych, zaś budowę lądowych farm wiatrowych 81% ankietowanych.

CBOS

RYS. 7. Farmy wiatrowe umożliwiają pozyskiwanie energii elektrycznej z wiatru.
Czy popiera Pan(i) rozwój morskich farm wiatrowych w Polsce czy też nie?

CBOS

RYS. 8. Czy popiera Pan(i) rozwój lądowych farm wiatrowych w Polsce czy też nie?

¹⁰https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5485/3/14/1/energia_ze_zrodel_odnawialnych_w_2019_r..pdf

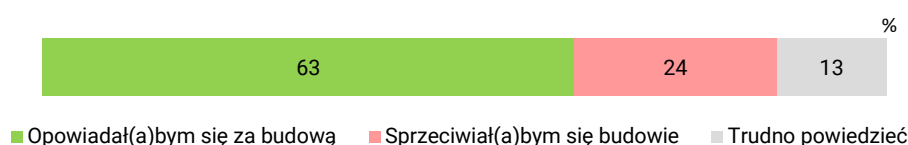
¹¹ Moc zainstalowana (MW). Stan na 31.12.2020 r., <https://www.ure.gov.pl/pl/oze/potencjal-krajowy-oze/5753,Moc-zainstalowana-MW.html>

¹² <https://www.gov.pl/attachment/3209a8bb-d621-4d41-9140-53c4692e9ed8>

Niższe poparcie dla budowy lądowych farm wiatrowych notujemy, gdy pytamy o powstanie takiej inwestycji w okolicy miejsca zamieszkania respondenta. Niemniej jednak prawie dwie trzecie badanych (63%) deklaruje, że zgodziłoby się na lokalizację farmy wiatrowej niedaleko swojego miejsca zamieszkania. Wśród osób, które wyraziły ogólne poparcie dla rozwoju lądowych farm wiatrowych w Polsce, ponad trzy czwarte (76%) zgodziłoby się na powstanie takiej farmy w swojej okolicy, a 14% byłoby przeciw.

CBOS

RYS. 9. Gdyby lądowa farma wiatrowa miała powstać w okolicy Pana(i) miejsca zamieszkania, to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw tej decyzji?

Decyzja o budowie farmy wiatrowej w pobliżu swojego miejsca zamieszkania spotkałaby się z większą aprobatą wśród mężczyzn (70%) niż kobiet (57%). Częściej niż przeciętnie poparcie dla jej powstania w okolicy deklarują ludzie młodzi: do 34 roku życia (74%), mieszkańcy największych miast (69%) oraz miast średniej wielkości – liczących od 20 000 do 99 999 ludności (68%), osoby najlepiej wykształcone i sytuowane (69% ankietowanych z wykształceniem wyższym, 72% badanych o miesięcznych dochodach *per capita* co najmniej 3000 zł.).

Zgodę na budowę farmy wiatrowej w okolicy częściej byliby skłonni wyrazić badani deklarujący lewicowe lub centrowe poglądy polityczne (odpowiednio 75% i 70%) niż osoby identyfikujące się z prawicą (55%) lub niepotrafiące określić swoich poglądów (52%).

W elektoratach więcej zwolenników budowy farmy wiatrowej w swojej okolicy notujemy wśród sympatyków Lewicy, Koalicji Obywatelskiej oraz Polski 2050 Szymona Hołowni, mniej – wśród zamierzających głosować na Prawo i Sprawiedliwość lub Konfederację.

TABELA 10

Potencjalne elektoraty	Gdyby lądowa farma wiatrowa miała powstać w okolicy Pana(i) miejsca zamieszkania, to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw tej decyzji?		
	Opowiadał(a)bym się za budową	Sprzeciwiał(a)bym się budowie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Lewica (Nowa Lewica – dawnej SLD, Wiosna, Lewica Razem)	82	14	4
Koalicja Obywatelska (PO, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni)	79	15	6
Polska 2050 Szymona Hołowni	75	15	10
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem)	55	33	12
Konfederacja Wolność i Niepodległość (KORWiN, Ruch Narodowy, Braun)	48	31	21

Polacy w zdecydowanej większości popierają odchodzenie od energetyki opartej na węglu, choć różnią się w poglądach dotyczących tempa, w jakim powinniśmy osiągnąć neutralność klimatyczną. Zgodnie ze społecznymi oczekiwaniami w 2050 roku OZE powinny stanowić główne źródło energii elektrycznej w naszym kraju. W większym stopniu niż obecnie do produkcji energii powinien być wykorzystywany także gaz ziemny. Deklaracje badanych pokazują jednocześnie pewną rezerwę w podejściu do rozwoju energetyki jądrowej w Polsce. Wydaje się, że Polacy nieco bardziej obawiają się energii pozyskiwanej z atomu niż z węgla, który jest już dla nich oswojonym źródłem.

Z dość jednoznacznie przychylnym przyjęciem spotykają się zapowiedzi rozwoju energetyki wiatrowej (zarówno morskiej, jak i lądowej). Większość badanych nie miałaby nic przeciwko budowie farmy wiatrowej w swojej okolicy.

W ocenie społecznej przy wprowadzaniu zmian w wytwarzaniu i korzystaniu z energii należy brać pod uwagę przede wszystkim cenę energii i jej koszt dla obywateli oraz korzyści dla środowiska naturalnego. Stosunkowo dużo osób zwraca ponadto uwagę na potrzebę zapewnienia ciągłości dostaw energii oraz bezpieczeństwo technologii przy jej produkcji i korzystanie z krajowych źródeł. W tym kontekście relatywnie mniej istotne okazują się zobowiązania unijne i międzynarodowe oraz skutki transformacji dla górników.

Zmiany w energetyce – przede wszystkim tempo transformacji – budzą pewne kontrowersje. Za powolniejszym procesem odchodzenia od węgla są mieszkańcy wsi, osoby o niższym statusie społeczno-ekonomicznym, a także najstarsi respondenci. Bardziej zachowawczy są również badani identyfikujący się z prawicą, zwolennicy rządzącej koalicji oraz Konfederacji.

Opracowała

Beata Roguska

TABELA 1

		Jaka jest Pana(i) osobista opinia na temat zmian klimatu? Które z poniższych stwierdzeń najlepiej odzwierciedla Pana(i) pogląd na tę kwestię?						Liczba osób
		Zmiany klimatu są obecnie jednym z największych zagrożeń dla współczesnej cywilizacji	Zmiany klimatu stanowią pewne zagrożenie, ale jest to jedno z wielu niebezpiecznych zjawisk	Zmiany klimatu nie stanowią szczególnie istotnego zagrożenia	Zmiany klimatu w ogóle nie są zjawiskiem niebezpiecznym	Takie zjawisko jak zmiany klimatu nie istnieje	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	
Ogółem		26	51	12	3	1	7	1159
Płeć	Mężczyźni	22	53	15	3	1	5	548
	Kobiety	29	49	8	3	1	9	612
Wiek	18–24 lata	22	61	12	1		4	116
	25–34	30	51	13	0	1	5	197
	35–44	27	54	7	5	2	5	224
	45–54	23	53	12	6		7	177
	55–64	32	45	13	3	1	6	191
	65 lat i więcej	21	48	12	3	2	14	256
Miejsce zamieszkania	Wieś	20	51	13	6	1	10	471
	Miasto do 19 999	24	57	11	2	2	5	142
	20 000 – 99 999	28	51	12	1	1	7	252
	100 000 – 499 999	25	54	10	2	3	7	171
	500 000 i więcej mieszk.	48	43	9			1	123
Wysztalcenie	Podstawowe/gimnazjalne	17	52	11	4	1	15	188
	Zasadnicze zawodowe	24	44	15	5	2	10	272
	Średnie	26	52	12	4	0	6	366
	Wyższe	33	55	8	1	1	2	333
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	32	56	9	1		2	147
	Średni personel, technicy	29	56	14			1	40
	Pracownicy adm.-biurowi	34	51	9	2		4	88
	Pracownicy usług	24	58	12	2		5	77
	Robotnicy wykwalifikowani	16	56	11	3	4	10	106
	Robotnicy niewykwalifik.	17	66	5	6		5	42
	Rolnicy	25	34	23	12		6	54
	Pracujący na własny rach.	38	42	12	3		5	78
	Bezrobotni	25	43	21	5		5	22
	Emeryci	22	48	12	3	2	12	305
	Renciści	25	47	12	6		10	60
	Uczniowie i studenci	27	59	11	2		2	60
	Gospodynie domowe i inni	30	50	7	3	2	9	81
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	27	59	10	1		4	161
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	36	48	7	5		4	109
	sekt. pryw. poza rolnict.	26	54	11	2	1	6	312
	prywatnym gosp. rolnym	28	33	27	6		6	54
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	30	49	13	1		8	81
	Od 1000 zł do 1499 zł	23	52	13	5	0	7	141
	Od 1500 zł do 1999 zł	24	49	12	7	1	7	179
	Od 2000 zł do 2999 zł	23	59	11	2	1	4	183
	3000 zł i więcej	36	48	11	1	1	2	155
Ocena własnych war. mater.	Złe	26	48	7	1	5	12	68
	Średnie	25	49	12	4	1	9	462
	Dobre	27	53	12	3	1	5	629
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	12	52	17	6		13	59
	Raz w tygodniu	18	56	14	3	1	9	395
	1–2 razy w miesiącu	33	49	9	3	1	5	146
	Kilka razy w roku	27	50	13	4	1	5	256
	W ogóle nie uczestniczy	34	47	7	4	2	6	272
Poglądy polityczne	Lewica	41	45	5	4	1	4	259
	Centrum	30	54	9	2	1	4	274
	Prawica	16	57	17	3	1	6	404
	Trudno powiedzieć	21	43	12	4	3	17	180

TABELA 2

		Do 2050 roku państwa Unii Europejskiej mają osiągnąć neutralność klimatyczną: ograniczyć emisję gazów cieplarnianych, które przyczyniają się do ocieplania klimatu, w tym dwutlenku węgla. Czy Polska powinna dążyć, aby osiągnąć ten cel:				Liczba osób
		jak najszybciej, jeszcze przed rokiem 2050	do roku 2050	Polska powinna dochodzić do neutralności klimatycznej w swoim tempie, nawet jeśli będzie to oznaczało, że osiągniemy ją po roku 2050	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		27	21	43	9	1155
Płeć	Mężczyźni	25	23	44	7	544
	Kobiety	28	18	41	12	611
Wiek	18–24 lata	38	17	40	5	114
	25–34	26	26	41	7	197
	35–44	27	22	44	7	222
	45–54	30	19	42	8	177
	55–64	25	22	44	9	191
	65 lat i więcej	22	17	43	18	255
Miejsce zamieszkania	Wieś	18	19	52	11	468
	Miasto do 19 999	30	20	39	11	143
	20 000 – 99 999	31	21	38	10	252
	100 000 – 499 999	32	21	38	9	171
	500 000 i więcej mieszk.	44	26	27	3	122
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	15	19	43	23	186
	Zasadnicze zawodowe	22	16	51	11	272
	Średnie	28	21	44	7	364
	Wyższe	36	25	34	4	333
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	39	21	34	6	147
	Średni personel, technicy	31	24	41	4	40
	Pracownicy adm.-biurowi	34	28	34	4	88
	Pracownicy usług	28	17	48	7	77
	Robotnicy wykwalifikowani	19	23	53	5	106
	Robotnicy niewykwalifik.	30	15	46	9	40
	Rolnicy	6	16	71	6	54
	Pracujący na własny rach.	32	21	41	5	78
	Bezrobotni	42	8	42	9	22
	Emeryci	22	19	43	16	304
	Renciści	23	19	46	12	60
	Uczniowie i studenci	39	24	31	6	58
	Gospodynie domowe i inni	20	24	37	19	81
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	33	23	36	8	162
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	32	20	45	3	109
	sekt. prywat. poza rolnict.	31	22	42	6	309
	prywatnym gosp. rolnym	7	22	61	10	54
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	21	27	42	10	81
	Od 1000 zł do 1499 zł	25	15	51	8	141
	Od 1500 zł do 1999 zł	22	18	49	11	179
	Od 2000 zł do 2999 zł	34	18	41	7	183
	3000 zł i więcej	39	27	30	4	154
Ocena własnych war. mater.	Złe	26	12	43	20	68
	Średnie	25	21	44	10	460
	Dobre	29	21	42	8	627
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	20	10	56	14	58
	Raz w tygodniu	17	21	52	10	393
	1–2 razy w miesiącu	25	23	45	6	147
	Kilka razy w roku	31	21	39	9	256
	W ogóle nie uczestniczy	40	23	28	10	271
Poglądy polityczne	Lewica	42	24	27	6	259
	Centrum	33	25	34	8	273
	Prawica	17	19	56	8	402
	Trudno powiedzieć	15	13	51	20	179

TABELA 3

		Obecnie podstawowym surowcem energetycznym w Polsce jest węgiel kamienny. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższych 10–20 lat wytwarzanie energii w Polsce:			Liczba osób
		powinno opierać się przede wszystkim na krajowych zasobach węgla kamiennego	powinno się stopniowo odchodzić od energetyki opartej na węglu i rozwijać inne sposoby produkcji energii	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		19	74	7	1159
Płeć	Mężczyźni	19	76	6	546
	Kobiety	20	72	8	612
Wiek	18–24 lata	18	72	9	116
	25–34	16	77	7	195
	35–44	18	72	10	225
	45–54	20	72	8	177
	55–64	19	77	4	191
	65 lat i więcej	24	70	6	256
Miejsce zamieszkania	Wieś	26	64	10	472
	Miasto do 19 999	20	75	5	143
	20 000 – 99 999	16	79	5	252
	100 000 – 499 999	15	78	7	171
	500 000 i więcej mieszk.	6	90	4	121
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	29	61	9	186
	Zasadnicze zawodowe	25	67	8	272
	Średnie	18	73	9	368
	Wyższe	10	86	4	333
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	9	89	2	147
	Średni personel, technicy	17	70	13	40
	Pracownicy adm.-biurowi	11	80	9	88
	Pracownicy usług	14	75	11	77
	Robotnicy wykwalifikowani	24	71	4	106
	Robotnicy niewykwalifik.	29	59	13	41
	Rolnicy	29	67	4	54
	Pracujący na własny rach.	12	80	9	78
	Bezrobotni	15	68	17	22
	Emeryci	24	70	6	305
	Renciści	28	66	6	60
	Uczniowie i studenci	17	71	11	60
	Gospodynie domowe i inni	20	70	10	81
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	15	79	7	162
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	14	81	5	109
	sekt. pryw. poza rolnict.	16	75	9	310
	prywatnym gosp. rolnym	22	68	10	54
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	26	68	6	81
	Od 1000 zł do 1499 zł	29	64	7	141
	Od 1500 zł do 1999 zł	24	70	7	177
	Od 2000 zł do 2999 zł	16	81	2	183
	3000 zł i więcej	7	91	2	155
Ocena własnych war. mater.	Złe	33	61	7	68
	Średnie	23	69	7	460
	Dobre	15	78	7	630
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	28	63	9	59
	Raz w tygodniu	25	67	8	395
	1–2 razy w miesiącu	23	72	4	145
	Kilka razy w roku	14	79	7	257
	W ogóle nie uczestniczy	12	81	7	272
Poglądy polityczne	Lewica	10	83	7	259
	Centrum	14	81	5	274
	Prawica	27	67	6	404
	Trudno powiedzieć	26	62	12	180

TABELA 4

		Co przede wszystkim trzeba brać pod uwagę wprowadzając zmiany w wytwarzaniu i korzystaniu z energii, tak aby ograniczyć emisję gazów cieplarnianych?					Liczba osób
		Cena energii i jej koszt dla obywateli	Skutki zmian dla górników	Korzyści dla środowiska naturalnego, klimatu	Polityka Unii Europejskiej i zobowiązania międzynarodowe	Bezpieczeństwo technologii produkcji energii	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		51	13	43	12	27	1143
Płeć	Mężczyźni	53	13	41	11	29	541
	Kobiety	49	13	46	12	26	603
Wiek	18–24 lata	52	12	54	10	29	111
	25–34	52	10	47	15	34	194
	35–44	55	17	48	11	26	221
	45–54	56	17	42	12	29	175
	55–64	48	9	43	11	26	189
	65 lat i więcej	45	13	34	10	21	254
Miejsce zamieszkania	Wieś	54	15	37	9	25	457
	Miasto do 19 999	57	16	39	12	25	142
	20 000 – 99 999	48	13	50	12	28	251
	100 000 – 499 999	52	9	38	16	27	170
	500 000 i więcej mieszk.	39	9	65	13	34	122
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	45	12	32	7	23	182
	Zasadnicze zawodowe	55	17	38	9	19	271
	Średnie	54	13	45	10	28	360
	Wyższe	49	10	53	18	34	331
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	52	9	57	18	33	147
	Średni personel, technicy	52	11	39	16	28	39
	Pracownicy adm.-biurowi	51	14	45	13	27	85
	Pracownicy usług	45	18	51	12	22	77
	Robotnicy wykwalifikowani	56	13	43	8	22	106
	Robotnicy niewykwalifik.	49	5	34	3	38	41
	Rolnicy	45	19	39	3	28	54
	Pracujący na własny rach.	59	14	44	17	33	78
	Bezrobotni	41	19	49	8	16	22
	Emeryci	48	13	34	10	23	303
	Renciści	54	14	45	13	28	60
	Uczniowie i studenci	57	12	54	11	35	56
	Gospodynie domowe i inni	54	13	47	10	26	77
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	58	15	46	13	29	160
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	51	9	51	15	31	110
	sekt. prywat. poza rolnict.	49	12	48	13	28	306
	prywatnym gosp. rolnym	50	13	43	4	31	53
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	44	16	46	8	24	80
	Od 1000 zł do 1499 zł	48	14	40	11	28	141
	Od 1500 zł do 1999 zł	54	20	38	10	23	179
	Od 2000 zł do 2999 zł	53	14	48	12	24	183
	3000 zł i więcej	52	6	58	16	35	154
Ocena własnych war. mater.	Złe	48	15	33	11	10	68
	Średnie	50	13	40	9	27	454
	Dobre	52	13	47	13	29	621
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	45	12	47	6	18	57
	Raz w tygodniu	52	13	37	9	25	385
	1–2 razy w miesiącu	56	16	47	13	28	146
	Kilka razy w roku	47	13	47	12	29	256
	W ogóle nie uczestniczy	53	11	47	16	29	269
Poglądy polityczne	Lewica	51	10	60	19	26	259
	Centrum	54	14	48	13	32	270
	Prawica	53	15	36	8	26	397
	Trudno powiedzieć	46	13	32	5	23	176

TABELA 4 (cd.)

		Co przede wszystkim trzeba brać pod uwagę wprowadzając zmiany w wytwarzaniu i korzystaniu z energii, tak aby ograniczyć emisję gazów cieplarnianych?						Liczba osób
		Korzystanie z krajowych źródeł energii	Korzystanie z energii pochodzącej z różnych źródeł i od różnych dostawców	Udział obywateli w produkcji energii elektrycznej i ciepłej	Zapewnienie ciągłości, płynności dostaw energii	Zwiększenie efektywności wykorzystania energii: zmniejszenie energochłonności gospodarki i zmniejszenie zużycia energii w gospodarstwach domowych	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	
Ogółem		27	24	20	29	24	13	1143
Płeć	Mężczyźni	29	28	22	32	26	7	541
	Kobiety	24	20	18	25	22	17	603
Wiek	18–24 lata	30	21	23	43	30	6	111
	25–34	27	26	18	26	27	10	194
	35–44	27	23	25	28	30	8	221
	45–54	23	27	19	26	23	10	175
	55–64	28	25	18	33	19	16	189
	65 lat i więcej	26	20	18	22	18	21	254
Miejsce zamieszkania	Wieś	29	21	19	24	18	15	457
	Miasto do 19 999	31	32	17	35	22	8	142
	20 000 – 99 999	23	26	21	26	28	12	251
	100 000 – 499 999	34	20	24	36	22	13	170
	500 000 i więcej mieszk.	10	25	21	32	42	11	122
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	27	18	14	22	15	24	182
	Zasadnicze zawodowe	28	20	17	25	15	16	271
	Średnie	27	25	20	34	26	10	360
	Wyższe	25	28	26	30	34	7	331
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	24	32	23	34	33	9	147
	Średni personel, technicy	34	24	15	35	23	11	39
	Pracownicy adm.-biurowi	27	14	24	20	37	13	85
	Pracownicy usług	21	23	25	32	28	8	77
	Robotnicy wykwalifikowani	34	27	17	28	24	9	106
	Robotnicy niewykwalifik.	36	25	15	28	10	13	41
	Rolnicy	31	19	17	43	26	6	54
	Pracujący na własny rach.	19	27	29	27	29	5	78
	Bezrobotni	22	24	23	25	11	17	22
	Emeryci	26	21	19	23	17	20	303
	Renciści	34	24	10	23	16	16	60
	Uczniowie i studenci	29	16	22	43	33	6	56
	Gospodynie domowe i inni	19	30	16	31	20	15	77
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	25	19	18	28	24	11	160
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	26	30	27	24	31	6	110
	sekt. prywat. poza rolnict.	27	27	23	32	30	9	306
	prywatnym gosp. rolnym	37	25	15	46	23	7	53
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	22	29	24	26	20	17	80
	Od 1000 zł do 1499 zł	27	23	21	29	27	10	141
	Od 1500 zł do 1999 zł	24	21	21	35	22	14	179
	Od 2000 zł do 2999 zł	25	22	27	27	26	10	183
	3000 zł i więcej	28	36	24	34	39	2	154
Ocena własnych war. mater.	Złe	30	26	17	24	20	24	68
	Średnie	27	21	17	28	23	14	454
	Dobre	26	26	22	30	25	10	621
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	31	19	26	17	19	15	57
	Raz w tygodniu	29	20	18	31	24	15	385
	1–2 razy w miesiącu	28	28	15	22	17	9	146
	Kilka razy w roku	23	27	21	31	28	9	256
	W ogóle nie uczestniczy	26	25	22	30	26	13	269
Poglądy polityczne	Lewica	19	28	24	28	38	6	259
	Centrum	27	26	18	28	21	8	270
	Prawica	34	22	21	31	21	13	397
	Trudno powiedzieć	21	17	14	26	17	28	176

TABELA 5

		Gdyby lądowa farma wiatrowa miała powstać w okolicy Pana(i) miejsca zamieszkania, to czy był(a)by Pan(i) za czy też przeciw tej decyzji?			Liczba osób
		Opowiadał(a)bym się za budową	Sprzeciwiał(a)bym się budowie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		63	24	13	1157
Płeć	Mężczyźni	70	23	8	548
	Kobiety	57	25	18	609
Wiek	18–24 lata	74	12	14	116
	25–34	74	14	12	196
	35–44	65	23	12	223
	45–54	63	23	14	177
	55–64	54	34	12	190
	65 lat i więcej	55	31	15	255
Miejsce zamieszkania	Wieś	59	28	13	470
	Miasto do 19 999	63	22	15	143
	20 000 – 99 999	68	20	12	250
	100 000 – 499 999	63	22	15	171
	500 000 i więcej mieszk.	69	21	11	123
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	55	29	16	188
	Zasadnicze zawodowe	58	32	9	272
	Średnie	66	20	14	367
	Wyższe	69	18	13	330
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	72	18	10	147
	Średni personel, technicy	58	23	20	40
	Pracownicy adm.-biurowi	69	18	13	86
	Pracownicy usług	62	21	17	77
	Robotnicy wykwalifikowani	76	14	9	106
	Robotnicy niewykwalifik.	44	44	12	43
	Rolnicy	72	24	4	54
	Pracujący na własny rach.	70	22	8	78
	Bezrobotni	77	16	8	22
	Emeryci	51	32	16	304
	Renciści	60	30	10	59
	Uczniowie i studenci	65	12	23	60
	Gospodynie domowe i inni	64	22	13	80
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	63	19	18	161
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	66	24	10	109
	sekt. prywat. poza rolnict.	71	18	11	312
	prywatnym gosp. rolnym	64	32	4	54
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	60	31	9	80
	Od 1000 zł do 1499 zł	54	35	11	141
	Od 1500 zł do 1999 zł	60	28	12	179
	Od 2000 zł do 2999 zł	67	20	13	183
	3000 zł i więcej	72	14	13	155
Ocena własnych war. mater.	Złe	59	27	15	68
	Średnie	60	25	15	458
	Dobre	66	23	12	630
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	43	38	19	59
	Raz w tygodniu	55	30	14	394
	1–2 razy w miesiącu	64	24	12	147
	Kilka razy w roku	66	20	14	256
	W ogóle nie uczestniczy	75	16	9	272
Poglądy polityczne	Lewica	75	15	10	259
	Centrum	70	20	9	272
	Prawica	55	32	13	402
	Trudno powiedzieć	52	25	23	180